tas akmenimis grįstas grindinys. Apie 40 cm gylyje pastebėtas juodžemio sluoksnis, siaurėjantis į P pusę. Jame gausu supuvusios medienos. Tai sausinta šlapia vieta, galbūt buvusi ankstesnė gatvė. Žemaitės gatvės P dalyje pastebėti žvyrkelio pėdsakai. Žemaitės gatvėje archeologiškai vertingo kultūrinio sluoksnio neaptikta.

Plungės gatvė. Palei Plungės gatvės R pakraštį, šaligatvio vietoje ir šalia jo, P–Š kryptimi ištirti trys 2x1 m dydžio archeologiniai šurfai. Iš viso ištirtas 6 m^2 plotas. 35–40 cm gylyje nuo dabartinio šaligatvio paviršiaus aptikta anksčiau buvusi gatvė. 160–190 cm gylyje aptiktas senas kelias – gatvė (?), plūkta iš molio, žvyro ir kalkių ar kalkakmenių. Šio kelio datavimas neaiškus, nes nepavyko rasti chronologiškai informatyvių radinių. Pagal istorinius duomenis, šis kelias galėjo egzistuoti iki Irenėjaus Oginskio vykdytos Rietavo miestelio rekonstrukcijos 1850–1856 m. Plungės gatvėje archeologiškai vertingo kultūrinio sluoksnio neaptikta.

ARCHAEOLOGICAL INVESTIGATION IN RIETAVAS

In Rietavas in the NW part of the Laisvės Sq. in the trench excavated for a rain drainage system an area of 231 m^2 was investigated. An archaeologically valuable cultural layer dating to the 16th – 19th century was found. The layer contained structural remains of three buildings, garbage pits and stone pavements. It was rich in archaeological finds. The investigation revealed that from the 16th to the 19th century the NW side of the present Laisvės Sq. of Rietavas was covered with buildings. In 1850–1850 when the town was reconstructed these buildings were destroyed; the upper part of the cultural layer was levelled and this way the square was formed.

SKUODAS

TYRIMAI SKUODE

Antanas KAVALIAUSKAS

Skuodo vardas rašytiniuose šaltiniuose pirmą kartą paminėtas 1253 m. kaip Kuršo teritorijos dalis. Skuodo reikšmė pradėjo didėti, kai 1523–1529 m. buvo nustatyta tikslesnė Žemaitijos ir Kuršo riba, kai jis tapo pasienio miestu ir atiteko didikams Chodkevičiams. 1572 m. Skuodui buvo suteiktos Magdeburgo teisės. 1625 m. Skuodas kaip kraitis perėjo Sapiegų giminės nuosavybėn.

Apie 1646 m. karalius Vladislovas Vaza patvirtino Magdeburgo privilegijas, miestui suteikė antspaudą ir herbą. Tuo laikotarpiu į miestą atsikėlė daug žydų, kuriems buvo leista užsiimti amatais ir prekyba, tačiau uždrausta kurtis mieste kartu su krikščionimis. Todėl XVII a. pirmoje pusėje žydų bendruomenė už Bartuvos upės (dabartinės Laisvės gatvės R dalyje) įkūrė atskirą gyvenvietę su turgaus aikšte ir kitais pastatais.

1819 m. inventoriuje „Žydų miesto“ dalyje minima Siuvėjų (Krawiecka) gatvė, kanalas, žydų pirtis, malūnas netoli pirties. Miestą tuo metu valdė Sapiegos, kurie jį prarado po 1831 m. sukilimo.

1868 m. plane turgaus aikštė yra ištęsto stačiakampio formos, ji įsiterpusi tarp Bartuvos upės ir mažesniojo upelio. Šiek tiek arčiau likusios miesto dalies į aikštės ŠR kraštą įsijungia statmena gatvė (dabartinė D. Poškos).

Iki 1915 m. turgaus aikštėje nebuvo jokių medžių, nei krūmų, danga buvo natūralaus grunto. Aikštės perimetru buvo vienaukščių medinių namų užstatymas. 1915 m. vokiečių okupacinei valdžiai nutiesus Bajorų–Priekulės geležinkelį, Skuode buvo pastatyta geležinkelio stotis, o per turgaus aikštę lauko rieduliais buvo išgrįsta gatvės trasa su grioveliais iš kraštų lietaus vandeniui surinkti.

Skuodo senamiestis (UV40) iki šiol archeologų netyrinėtas.

2006 m. Skuodo senamiestyje numatyta Laisvės gatvės ir buvusios Turgaus aikštės rekonstrukcija keičiant inžinerinius tinklus. Rengiantis šiems darbams, 2005 m. rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais KPIP minėtose teritorijose vykdė žvalgomuosius archeologinius tyrimus. Iš viso archeologiškai ištirtas 202 m^2 plotas, iškasta 30 šurfų ir dvi perkasos.

Šurfuose ir perkasose fiksuotas nuo 0,5 iki 3 m storio kultūrinis sluoksnis. Šurfuose 1–25 ir 28–30 bei perkasoje 1 stebėtas suardytas kultūrinis sluoksnis ir vėlyvi, susiformavę XX a. sluoksniai, neturintys archeologinės vertės. Minėtuose šurfuose ir perkasoje 1 kartu su XX a. šiukšlėmis rasta ir XVII–XIX a. datuojamų keramikos šukių. Keramikos daugiau pasitaikė buvusios Turgaus aikštės ribose kastuose šurfuose 15–25 ir perkasoje 1.

Atskirai paminėtini šurfai 26–27 ir perkasa 2, taip pat iškasti buvusios Turgaus aikštės ribose. Šiuose šurfuose ir minėtoje perkasoje aptiktas nesuardytas kultūrinis sluoksnis. Šurfuose 26–27 fiksuoti du grindinių lygiai. Pirmasis lauko akmenimis grįstas grindinys atidengtas 30 cm gylyje ir datuojamas Pirmojo pasaulinio karo laikotarpiu. Iš rašytinių šaltinių yra žinoma, jog 1915 m. vokiečių okupacinė valdžia per Turgaus aikštę lauko rieduliais išgrindė gatvės trasą su grioveliais iš kraštų lietaus vandeniui surinkti. Tikėtina, kad šurfuose 26–27 aptikti pirmojo grindinio fragmentai priklausė šiam 1915 m. išgrįstam grindiniui.

Iš smulkių akmenėlių grįsto antrojo grindinio fragmentai šurfuose 26–27 stebėti 60 cm gylyje nuo žemės paviršiaus, ant virš įžemio susiformavusio tamsiai pilkos žemės sluoksnio. Šis grindinys sietinas su pirminiu buvusios Turgaus aikštės paviršiumi ir datuojamas XVII a., nes būtent XVII a. I pusėje žydų bendruomenė atsikėlė iš centrinės Skuodo dalies į buvusios Turgaus aikštės teritoriją ir įkūrė čia atskirą gyvenvietę su turgaus aikšte ir kitais pastatais. Tokį grindinio datavimą paremia ir archeologiniai duomenys.

Perkasoje 2 stebėti sluoksniai datuojami XX a., išskyrus virš įžemio susiformavusį tamsiai pilkos žemės sluoksnį, kuris gali būti datuojamas XVII a.

Šurfuose 26–27 ir perkasoje 2 rasta XVII–XIX a. datuojamų keramikos šukių.

Iš viso tyrimų metu surinkta apie 200 radinių, tarp kurių vyrauja XVII–XIX a. keramikos dirbinių šukės. Rastos ir dvi monetos, iš kurių viena – dar nenustatyto nominalo XIX a. Rusijos imperijos moneta, o kita taip sunykusi, kad jos negalima identifikuoti.

ARCHAEOLOGICAL SURVEY IN SKUODAS

In 2005 the KPIP performed an archaeological survey in the old town of Skuodas, at the former market square and the Laisvės Str.

The total area of 202 m^2 was investigated, 30 test pits and 2 trenches were excavated. The test pits and trenches revealed the cultural layer which was from 0.5 to 3 m thick. In the test pits 1 to 25 and 28 to 30, as well as in the trench 1 disturbed ancient cultural layer and new cultural layers which formed in the 20th and had no archaeological value were identified. In the test pits 26 and 27 fragments of stone pavements dating to the year 1915 and the 17th century were discovered, a cultural layer dating to the 17th century was established, and potshards of the 17th – 19th century were found. Cultural layers identified in the trench 2 dated to the 20th century, except of a dark-grey earth layer formed right over the sterile soil, which could be datable to the 17th century.

ŠIAULIAI

TYRINĖJIMAI VILNIAUS G. 146

Audronė ŠAPAITĖ

Šiauliuose 2005 m. buvo rekonstruojama Vilniaus gatvės atkarpa nuo Tilžės iki Varpo gatvės. Darbų metu atliktas archeologinis žvalgymas. Ties Vilniaus g. 146 pastatu, šviežiame trasos pjūvyje, po skalda ir žvyru užfiksuotas kultūrinis sluoksnis su XVII a. keramika. Toje vietoje buvo apmatuotos trys perkasos, dar keturios iškastos įvadų į pastatus vietose (93 pav.). Bendras ištirtas plotas – 47 m^2.

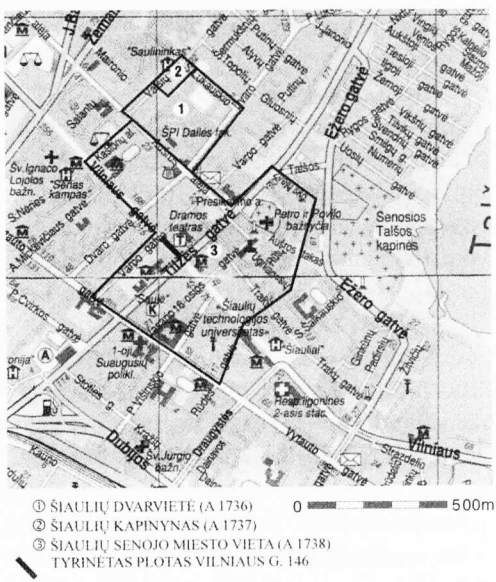

93 pav. Tyrinėtos vietos situacijos planas.
Fig. 93. Layout of the site investigated.

Visame Vilniaus gatvės plote viršutinė kultūrinio sluoksnio dalis iki 1,2–1,35 m gylio nuo dabartinio žemės paviršiaus buvo jau nukasta ir užpilta skalda bei žvyru dar tiesiant gatvę. Prie dabartinių pastatų abiejose gatvės pusėse po šaligatviais atkastos tik XX a. namų griuvenos. Vidurinės Vilniaus gatvės dalies kultūrinis sluoksnis supjaustytas komunikacijų trasų, tik tarp jų yra išlikę nesuardytų plotų.

Perkasos 1–3 buvo apmatuotos ties Vilniaus g. 146 pastatu, greta lietaus kanalizacijos trasos, toje vietoje, kur archeologinio žvalgymo metu pjūvyje buvo užfiksuotas 40 cm storio ištisinis kultūrinis sluoksnis. Visų trijų perkasų plote (bendras jų plotas 38 m^2) po skalda ir užpiltiniu žvyru atsidengė juodas nesuardytas sluoksnis su radiniais. Jame buvo